

ГОД. XXVII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 3

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време објављивања позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страну 1. кр. 20 п. месечно. —

ЧЕХОВ КАО ДРАМАТИЧАР.

(Свршетак.)

Морални притисак, који се спустио на младу генерацију у Побједоношчевљевој Русији, сета декадентне епохе, која више не верује у идејале некадашњих поборника слободе, у еванђеље о ослобођеном сељаку и неиспрпној снази народа: сви су ти расположаји у Чеховљевим ликовима добили трагична израза. Иванов, на пример, јунак истоимене драме, млад старкеља, који је за љубав миразу узео богату, тривијалну Јеврејку, а своје срце задовољитим, што заведе хришћанско девојче, убија се сам тик пред улазак у други брак, јер му је живот додијао. Што се тако параси живота млади књижевник Константин Трепљев (у „Галебу“) јер налази, да је живот глуп и простачки; што своју кокетну матер, славну глумицу Арандину, жену од четрдесет и три године, угледа како гуче љубавне изјаве неком мелаку и песнику у моди; што му драгана Нина постаде жртва првом заводнику; пре свега пак што не може да верује у данашњу уметност и њезине свештенике и што са својом фантастичном расположајном уметношћу à la Метерлинк не може да продре.

Скоро тако исто трагично свршава се и „Чика Вања“. Вања, честити, не бог зна како даровити спахија, десетинама је година гледао у мужу своје сестре неко више суштатство као неко светило науке, у корист том професору одрекао се свога дела на наследном добру, из године се у годину изаргатовоау у газдалуку; да само што више хиљада рубаља може дати свом шураку. По што професор сретно добије мировину и титулу ексцеленције, повуче се на наследно добро, али никако не може да се нађе у особеном

животу ван вароши, својим непрекидним незадовољством тиранизује своју околину, непрестано се тужи на подагру и т. д. и т. д. — те се нимбус великога човека мало по мало разиђе с њега, чак и у очима честитота Чика-Вање. Кад најзад професор на своју руку хоће са добром да расположи на штету Вањиних рођака, прекипи већ и добром Чика-Вањи те у спонтану беснилу опали револвер на професора, кога сад као шупљу главу, фразера и несавесна себичњака исто тако презире, као што му се некада дивио. Професор се на то брзо уклони, Чика-Вања се опет освести — па ће опет, као честито домаће живинче, аргатовати у газдалуку, да у тупој ресигнацији сваког месеца може што више рубаља шиљати у Харков.

Још је потресније и психолошки финије описао Чехов ту слабост и потмулу ресигнацију добрих, но слабих људи у својој драми „Три сестре“, износећи судбину Профоровљевих. Отац је као бригадни генерал из Москве премештен у удаљену варошицу; но при свем том врло лепо васпита свог јединца сића и своје три кћери, али им у наслеђе остави само кућу с баштом. Брат и сестре осећају, да у душевно пустој и јадној варошици у провинцији не могу прокопсати, па непрестано теже на траг у Москву. Али немају довољно снаге, да учине одсудни корак. Андреј, који је хтео да се хабилитује као доцент на свучилишту, најзад хвали бога, што постаје тајник код општинске управе. Његова жена, лудкасто и злобно створење, склопи одношај са лудо-поноситим градоначеоником. Од три сестре најстарија, Олга, буде у-

2 III - 9

читељица, без воље и љубави према том позиву а и физички није дорасла захтевима тога позива. Друга сестра, лепушкаста Маша, врло се млада уда за доброга, али ограниченога и педантнога учитеља, коме са свим без бриге натакне рогове, кад јој се искушење јави у лицу несретно ожењена поручика. Најмлађа, Ирина, даровитија је од својих сестара. Она највише пати у тој потмулини и у том теснацу прекерне ситуације. Најпре покуша срећу као чиновница код телеграфа, за тим као учитељица, но најпосле се одважи, да се вери са доброћудним идејалистом официром, према ком нема ни најмање симпатије. Он је већ готов, да напусти службу и да са својом младом љубом почне нов живот, али на један дан пред сватове погине у двобоју са неким уображеним особењаком. Истога дана буде регимента, у којој је био Машин милосник и неколико официра, што су долазили у кућу Профоровљевих, премештена

на пољску границу и сад је живот сестара још већма једнолик и тужан. У то падне и завеса.

Чехов доказује у овим породичним драмама, да је необичан уметник. По каткад нема у његовим драмама радње у обичном смислу те речи, али ефекта има увек. Још би ефекат био јачи, да нема местимце много реторских епизода и отегнутих рефлексива. Глумцу даје Чехов захвалне задатке. Дабогме да се његове драме не могу одиграти као обична дела; као Ибзенови и Хауптманови радови траже Чеховљеве драме, да се глумац удуби у своју улогу с највећом љубављу и са вештином карактеризовања, у које има пуно ниансе. Ако су редитељи и глумци вешти, да дају израз суштини Чеховљевих драма, онда ти особити призори из модерног руског друштва не ће промаштити свога утецаја и на позорницама западне Европе.

Л И С Т И Н И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Циганин“, позоришна игра у три чина, с певањем и играњем, написао Е. Сиглигети, превео Јустин М. Шимић, за српску позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Милчинског.)

У „Циганину“ је одлични наш уметник Лукић пре три и по године накнадно прославио овде у Новом Саду двадесетпетгодишњицу свога глумачког рада а сад му лицем на Нову Годину би суђено, да опет у „Циганину“ себе и своје поштоваче подсети, да се навршило на длаку тридесет година, како је у „Демону“ покојнога Милана Јовановића Морског у две уложнице изишао први пут пред новосадски српски свет у новој тада позоришној згради на празној данас Дејаковој пијаци.

Седамнаести је ово био пут, што је Сиглигетин „Циганин“ српски приказан у Новом Саду, а шеснаести је пут, како Лукић игра старога Живка, кога је крејирао још пре двадесет и осам година. Први га је у тој креацији похвално неумрди Коста Трифковић у овом листу а после се рецензенти све надметали, ко

ће га већма уздићи. Широм Српства се зна за Лукићева Живка. Ко га није видео жива, зацело га зна са слика из календара и листова. Лукић и Живко су срасли један с другим. Један се без другог више и не спомиње. Да се бележило или памтило, колико се пута ван Новог Сада њих двоје заједно јавили на српској позорници, зацело би се испоставило, да се дубоко већ загазило у другу стотину. То се зове бити веран до гроба и хтети доказати, да не ствара само гатка и песничка уобразиља Дијоскуре, Оресте и Пиладе, Дамоне и Финтије, него их се нађе и у животу, дабогме не са свим у антикој равноправности, али свакако с једном душом и то још у једном телу.—Е дао Бог на тако друговали и братовали дондеже вјека оном јачем, у чијем се телу те две душе стојиле у једну. Који су на Нову Годину били у позорницу Дунђерскога и видели, како Лукић још једнако уме да поскочи, да повија, да се у накрст лушне у цеванице и још сто других циганских ствари, сви се кладе са сто на један, да душа старога Живка мисли бар још

који деценијум плаћати асекурацијону премију на Лукићев живот, те да јој није ни на крај памети, да се угледа на Будимпештанског специјалисту доктора Томку.

Лукићев Живко имао је више истоимених кћери, но ни једном се није могао тако подићи као мезимицом, Ружицом Милке Марковићке. Та га ево никако не изневерава, него је — седми пут у Новом Саду — вазда уза свога Даду, на кога се уметла бујним темпераментом, те му је права слика и прилика.

И Васиљевићев је Ђорђе одавна ушао у ту „војводску“ својту, још са претпоследњом новосадском Ружицом, па шале гура испред себе оне хридине, што му је под ноге доваљало цело село, подговорено од романтичара Сиглигетије.

Стојановићев Петко тек је сад први пут засвирао у егеде и очарао и Евицу и спахију, па шат задобије и оца и сестру тим, што ће их се показати достојан. Само нек још једаред дваред овако као неки дан покаже, да га свег уме да прожме големи јад са сестрине несреће, па ће извесно омилети и оцу и сестри.

Ван Живкове черге, у непријатељском логору, момачки је после једне апсенције по други пут водила главну реч Ракила Марте Тодосићке.

Г.

(Пучина.) По свом обећању послао нам је Бранислав Ђ. Нушић „Пучину“, своју нову драму из београдског живота. Драма та давала се пре неки дан трипут узастопце у Београду и имала је ванредног успеха. Улоге из те сензационе драме већ су и код нас подељене и држане су и две пробе, те је тако сва прилика, да ће се за једно десетак дана моћи приказати и на нашој позорници. Писац је обећао, да ће и сам на премијеру свога комада доћи, наравно ако га што у томе не спречи.

(Горски вијенац.) У славу и спомен посмртне педесетогодишњице Петра Петровића Његоша приказаће се у нашем народном позоришту „Горски вијенац“, то бесмртно дело великога песника српског, онако, као што га је за позорницу удесио А. Хацић. То ће бити свечана, али уједно и последња представа у овогодишњој позоришној сезони у Новом Саду. „Пролог“ за „Горски вијенац“ написао је наш песник др. Лаза Костић, а „Апотеозу“ као епилог наш песник Ј. Живојновић. Музику за

„Горски вијенац“ зготовио је наш млади компониста Иса Бајић, професор певања на овдашњој великој гимназији српској. „Горски вијенац“ није још до сад приказан ни на једној позорници српској.

(Пустињаково звоно). Та комична опера у 3 чина, позната у целом свету као једно од најмелодијознијих музичких дела, учи се у велико. Солисте научили су већ своје партије, а исто тако и корови. Сада се држе скупне пробе уз хармонијум, после тога долазе пробе с оркестром, па представа, која ће бити за једно десетак дана.

ПОЗОРИШТЕ.

(Жарко Савић оперски певач). О Жарку Савићу, оперском певачу, писано је више пута. Прошле године био је певач на опери у Риги у Русији, сада је на опери у Диселдорфу у Немачкој. Од времена на време пева као гост и на другим немачким позорницама.

Течајем прошлога месеца изразила се немачка критика о њему неописано ласкаво. Новине, које у Дујсбургу (Duisburg) излазе, доносе под 6. децембром ову рецензију. Давао се на име комад „Маргарета“ (Фаустова), опера у пет чинова. Текст је био по Гете-у од Барбијера и М. Кареја. Музика од Гунода. Критичар вели овако: „Извађање ове иначе старом и младом познате опере било је у толико од интереса, што је краљ. дворски оперни певач г. Теодор Бертрам певао. Г. Бертрам гостовао је пре 2 године у „Цару и дунђерину“. Овом приликом певао је Мефиста. Својим силним, и звонким баритоном, који се може назвати најзнаменитијим гласом ове врсте садашњости, импонирао је уметник огромно, али с њиме не можемо делити схватање улоге, јер се она знатно удаљила од песничког оригинала. Бертрамов Мефисто сложен је био из цинизма и оштрине, испуњавао је душу човечију са грозотом, али једва да би кога намамио, да се са боговима пакла дружи. Не бијаше у њему шале, лакоће, живости, свежине и све што така улога захтева. Сасма је Мефисто г. Савића друкчији. У њему је други живот, друго схватање. Г. Савић, кога у Диселдорфу познадосмо пре неког времена, погодио је улогу боље, схватио ју и — отпевао тако исто“.

ИЗДАЈЕ УПРАВА СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

42. Представа. У ДУНЂЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ. У претплати 24.

У Новом Саду, у петак, 4. (17.) јануара 1902:

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хацић, музика од А. Максимовића. — Редитељ: Динић.

ОСОВЕ:

Дужде од Млетака — — — Николић.	Јован Капетан, Иванов си-
Ђорђе, син му — — — Марковић.	новац — — — — Виловац.
Анђелија, кћи му — — — С. Бакаловића.	Илија Ликовић — — — Душановић.
Филета, удовица дуждевог	Милић Шереметовић } војводе Стефановић.
сина Марка — — — — Т. Лукићка.	Ђуро Кујунџић — — — Стојановић.
Иво Црнојевић — — — Лукић.	Надан Бојимир — — — Спасић.
Јевросима, жена му — — — С. Вујићка.	Прва маска — — — — Слука.
Максим, син му — — — Д. Барјактаровић.	Друга маска — — — — Матејић.
Милон Обренбеговић — — — Васиљевић.	Виноноша — — — — Ботић.
Радоје Црногорац — — — Бакаловић.	Збива се у Млецима и у Жабљаку.

Г. Д. Барјактаровић у насловној улози као гост по четврти пут.

У недељу, 6. (19.) јануара по трећи пут: „Васантасена“. Староиндијска драма у 5 чинова, од индијског краља Чудраке, за позорницу прерадио Е. Пол, с немачког превео М. Р. Поповић. — Улазнице за ову представу за народ с обањеним ценама могу се од данас унапред добити обдан у књижарници браће М. Поповића. — Наши поштовани претплатници, који желе своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволе ту намеру своју изјавити у књижарници браће М. Поповића, и то до суботе 5. (18.) јануара о. г. до 11 сата пре подне.

Улазнице могу се добити обдан у књижарници браће М. Поповића, а у вече од 6¹/₂ сата на каси.

Бољује: Ј. Тодосић.

Почетак тачно у 7¹/₂ а свршетак у 10¹/₂ сахата.